

REDEGØRELSE OM FREMTIDENS ARBEJDSMILJØ 2010

– ny prioritering af arbejdsmiljøindsatsen

REDEGØRELSE OM FREMTIDENS ARBEJDSMILJØ 2010

– ny prioritering af arbejdsmiljøindsatsen

Tilrettelæggelse og produktion:

Arbejdstilsynet

Udgivet december 2005 af

Beskæftigelsesministeriet

Ved Stranden 8

1061 København K

Telefon 33 92 59 00

Telefax 33 12 13 78

www.bm.dk

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	1
GRUNDLAGET FOR DEN NYE PRIORITERING	2
Arbejds miljøets betydning i bred forstand.	2
Udviklingstendenser på arbejdsmarkedet	3
Udviklingstendenser i arbejdsmiljøet	4
Vigtigste arbejdsmiljøproblemer	4
ARBEJDSMILJØPRIORITERING 2010	6
Arbejds miljørådets forslag til prioritering	6
Regeringens prioritering	7
Særlige målgrupper	9
IMPLEMENTERING OG OPFØLGNING	10
Virkemidler	10
Implementering i Beskæftigelsesministeriet	10
Opfølgning	11

INDLEDNING

Regeringen har i regeringsgrundlaget fra februar 2005 fastlagt, at den i samarbejde med arbejdsmarkedets parter vil udarbejde en ny prioritering af arbejdsmiljøindsatsen, som skal sikre, at fokus er rettet mod de vigtigste arbejdsmiljøproblemer. Det var en opfølgning på forliget om arbejdsmiljøreformen fra 2004.

Handlingsprogrammet Rent Arbejdsmiljø 2005 har siden 1996 udgjort den overordnede ramme for den samlede arbejdsmiljøindsats. Med udgangspunkt i dette handlingsprogram prioriterede arbejdsmarkedets parter i Arbejdsmiljørådet i 2002 fire problemer og opstillede samtidig mål for, hvor store forbedringer der skulle realiseres. Handlingsprogrammet med tilhørende prioritering udløber ved udgangen af 2005.

Erfaringerne med en landsdækkende prioritering har været gode. Ved at prioritere sikres det, at indsatsen er rettet mod de væsentligste arbejdsmiljøproblemer til gavn for alle beskæftigede. Det sikres ligeledes, at samtlige arbejdsmiljøaktører arbejder frem mod opfyldelse af fælles mål. Derfor ønsker regeringen en ny prioritering af arbejdsmiljøindsatsen frem til og med 2010.

Regeringen lægger vægt på, at prioriteringen af arbejdsmiljøindsatsen sker på et solidt fagligt grundlag. Arbejdstilsynet, Arbejdsmiljøinstituttet og Arbejdsskadestyrelsen har derfor udarbejdet rapporten "Fremtidens arbejdsmiljø" (bilag 1), som udkom i maj 2005. Rapporten udgør det faglige grundlag for stillingtagen til, hvilke arbejdsmiljøproblemer og -spørgsmål der skal være i fokus for den samlede arbejdsmiljøindsats efter 2005.

På baggrund af denne rapport bad regeringen i maj 2005 Arbejdsmiljørådet om en indstilling til, hvilke arbejdsmiljøproblemer der skal prioriteres i den samlede arbejdsmiljøindsats frem til udgangen af 2010. Arbejdsmiljørådet blev også bedt om at udpege eventuelle særlige målgrupper, begrunde prioriteringen samt opstille måltal. Regeringen modtog i oktober 2005 Arbejdsmiljørådets indstilling i form af

rapporten "Oplæg til ny national handlingsplan og prioriteringer for den samlede arbejdsmiljøindsats i Danmark frem til udgangen af 2010" (bilag 2).

Regeringen har efterfølgende afholdt en høring, hvor en lang række arbejdsmiljøprofessionelle og arbejdsmiljøinteressenter fremlagde deres synspunkter vedrørende arbejdsmiljøindsatsen frem til og med 2010.

På dette grundlag har regeringen foretaget en ny prioritering, der vil udgøre rammen for den samlede arbejdsmiljøindsats frem til udgangen af 2010. Denne redegørelse beskriver grundlaget for prioriteringen, regeringens nye prioritering samt implementeringen heraf.

GRUNDLAGET FOR DEN NYE PRIORITERING

Regeringen har i den nye prioritering lagt vægt på, at prioriteringen sker ud fra en forståelse af arbejdsmiljøet i bred forstand med vægt på arbejdsmiljøets betydning for såvel individet og virksomheden som samfundet. Regeringen har ligeledes lagt vægt på, at prioriteringen er fremtidssikret i form af, at den tager udgangspunkt i en vurdering af arbejdsmiljøproblemernes betydning i fremtiden.

I rapporten "Fremtidens arbejdsmiljø" er der derfor blevet gennemført analyser af arbejdsmiljøets betydning i bred forstand. Der er her blevet set på såvel konsekvenser for den enkelte i form af arbejdsbetingede helbredsskader, hospitalsindlæggelser og sygefravær som på samfundsmæssige konsekvenser, herunder beskæftigelsesmæssige og sundhedsmæssige konsekvenser.

For at kunne vurdere arbejdsmiljøproblemernes betydning i fremtiden er der blevet gennemført analyser af arbejdsmiljøproblemerne:

- udvikling,
- udbredelse,
- alvorlighed.

Med udvikling forstås, om et arbejdsmiljøproblem kan forventes at vokse, falde eller stagnere de kommende fem år. Det hænger igen sammen med udviklingen på arbejdsmarkedet, fordi forskydninger her kan føre til forskydninger i arbejdsmiljøproblemerne. Med udbredelse forstås, hvor mange beskæftigede et arbejdsmiljøproblem berører i dag. Med alvorlighed forstås, hvilke konsekvenser et arbejdsmiljøproblem kan få for helbred, sygefravær og erhvervsevnetab.

Disse tre faktorer – udvikling, udbredelse og alvorlighed – er blevet sammenholdt for at få et samlet billede af, hvilke arbejdsmiljøproblemer der ud fra en faglig betragtning kan indgå i en prioritering. Beskrivelsen har på den måde tegnet et billede af fremtidens arbejdsmiljø, og det er inden for denne ramme, at regeringen har truffet sit valg af, hvilke arbejdsmiljøproblemer der skal prioriteres.

Arbejdsmiljøets betydning i bred forstand

Dårligt arbejdsmiljø kan koste dyrt, både for den enkelte, virksomheden og samfundet.

Der anmeldes hvert år et stort antal arbejdsskader til henholdsvis Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen. Til Arbejdstilsynet anmeldes årligt godt 40.000 arbejdsulykker og ca. 12.500 arbejdsbetingede helbredsskader. Arbejdsskadestyrelsen anerkender årligt i størrelsesordenen 13-14.000 arbejdsulykker og 2-3.000 erhvervs sygdomme som arbejdsbetingede. Samtidig viser undersøgelser af hospitalsindlæggelser, at 8-15 pct. af alle somatiske hospitalsindlæggelser af mænd kan tilskrives arbejdsmiljø i bred forstand. For kvinder drejer det sig om 7-11 pct. Det vurderes desuden, at arbejdsmiljøet i bred forstand kan forklare op til 1/3 af det samlede sygefravær i Danmark.

Det har stor betydning for den enkelte beskæftigede, at arbejdsmiljøet er sikkert og sundt. Men et sikkert og sundt arbejdsmiljø har også stor betydning for virksomheden og for samfundet som helhed. For eksempel kan et godt arbejdsmiljø betyde et lavere sygefravær, hvilket igen har betydning for produktiviteten. Og på det samfundsmæssige plan vil et lavere sygefravær betyde rigtigt mange sparede penge.

Arbejdsmiljø er derfor ikke kun vigtigt ud fra hensynet til den enkelte medarbejder. Arbejdsmiljø er også et vigtigt element ud fra andre samfundsmæssige hensyn.

Regeringen lægger særlig vægt på, at arbejdsmiljøindsatsen også er en del af den samlede beskæftigelsespolitiske indsats. Et godt arbejdsmiljø har betydning for forebyggelse af sygefravær, erhvervsevnetab, arbejdsophør og for fastholdelse af ældre på arbejde.

Et godt arbejdsmiljø kan derfor være blandt de elementer, der sikrer en tilstrækkelig arbejdsstyrke i de kommende år.

Et godt arbejdsmiljø er desuden et vigtigt element i regeringens sundhedspolitik. Der ligger store muligheder for forbedringer af danskernes sundhed og sikkerhed gemt i at ned-

bringe arbejdsrelaterede helbredsproblemer og skader. Arbejdsmiljøet kan i sig selv indebære en risiko for helbredsproblemer som fx hjertekarsygdomme, stress eller nakke-skulderbesvær. Arbejdsmiljøet kan også påvirke, hvor let eller svært den enkelte har ved at vælge en sund livsstil, og derfor kan arbejdspladsen også være et vigtigt forum for indsatser med det perspektiv at fremme en sund livsstil, ikke mindst i form af integrerede indsatser, der samtænker arbejdsmiljø og livsstil.

Endnu et eksempel på samspil med andre områder er samspillet mellem arbejdsmiljø og miljø, ligesom arbejdsmiljø og familieliv kan spille sammen.

Den danske arbejdsmiljøindsats skal desuden ses i sammenhæng med Danmarks internationale forpligtigelser og specielt i sammenhæng med de arbejdsmiljøinitiativer, der aftales i EU.

Regeringen lægger vægt på, at fremtidens arbejdsmiljøindsats tager udgangspunkt i, at arbejdsmiljøet påvirker og påvirkes af det øvrige samfund og andre samfundsmæssige prioriteringer. Arbejdsmiljøindsatsen skal derfor ikke ses isoleret, men tværtimod i sammenhæng med de øvrige nationale og internationale indsatser og politikker. Regeringen lægger særlig vægt på at se arbejdsmiljøindsatsen som en del af den samlede beskæftigelsespolitiske indsats og lægger desuden vægt på sammenhæng med sundhedspolitik og EU-prioriteringer.

Udviklingstendenser på arbejdsmarkedet

Regeringen lægger vægt på, at den nye prioritering af arbejdsmiljøindsatsen er fremtidssikret. Prioriteringen skal derfor tage hensyn til, hvordan erhvervsstrukturen vil se ud de næste fem år, hvilke typer af jobs man kan forvente at se på det danske arbejdsmarked, hvordan den teknologiske udvikling vil være, hvem arbejdsstyrken vil bestå af osv. Derfor er det vigtigt at se på, hvilke udviklingstendenser der tegner sig på arbejdsmarkedet i den kommende fem års periode.

Med et perspektiv frem til 2010 vil arbejdsmarkedet i vidt omfang ligne det arbejdsmarked, vi kender i dag. **Kontinuitet** er derfor et væsentligt nøgleord i forhold til at forstå fremtidens arbejdsmarked.

Selv om arbejdsmarkedet i høj grad kommer til at ligne det, vi kender i dag, forventes der dog også nogle forandringer, som vil få betydning i løbet af de næste fem til ti år. Nogle af de væsentligste forandringer er:

Øget globalisering og konkurrence

Globalisering er ikke en ny tendens, men der forventes en forøgelse i hastigheden i de kommende år. Globaliseringen medfører bl.a. outsourcing særligt af industriel produktion og standardiseret vidensarbejde samt forventet migration primært af østeuropæisk arbejdskraft.

Størst vækst i servicesektoren

Servicesektoren er den eneste sektor i Danmark, som har haft en markant voksende beskæftigelsesandel i løbet af de seneste 10 år. Denne udvikling forventes at fortsætte, og der forventes at komme et øget vidensindhold i fremtidens produkter og produktionsprocesser.

Hastig teknologisk udvikling

Særligt på de informations- og kommunikationsteknologiske, bio- og nanoteknologiske områder må der forventes en markant udvikling. Ikke mindst nyere udviklingstendenser inden for informations- og kommunikationsteknologien forventes at slå igennem også i arbejdslivet allerede i perioden indtil 2010.

Flere ældre

På kortere sigt medfører den stigende andel af ældre i befolkningen, at ældre udgør en stigende del af arbejdsstyrken. På lidt længere sigt, dvs. efter 2010, vil der være en stor og voksende gruppe af ældre udenfor arbejdsstyrken, som skal forsørges af stadig færre unge. Samtidig vil der blive behov for udvidelser indenfor pleje-, omsorgs- og sundhedssektoren.

Flere danskere med anden etnisk baggrund

Indvandrere, flygtninge og deres efterkommere vil udgøre en voksende del af arbejdsstyr-

ken. Beskæftigelsesprocenten blandt disse grupper er meget lav, og det er velkendt, at der allerede i dag er vanskeligheder med at integrere mange grupper med anden etnisk baggrund.

Udviklingstendenser i arbejdsmiljøet

De forventede forandringer på arbejdsmarkedet vurderes at give sig udslag i en række overordnede udviklingstendenser inden for arbejdsmiljøet:

Fortsættelse af kendte arbejdsmiljøproblemer

En af de væsentligste udviklingstendenser på arbejdsmarkedet er kontinuitet. Der sker forandringer, men det går ikke så hurtigt, og fremtidens arbejdsmarked og dermed fremtidens arbejdsmiljø frem til 2010 vil derfor i høj grad ligne den situation, vi allerede kender i dag.

Færre jobs præget af traditionelle produktionsrelaterede arbejdsmiljøproblemer

Færre jobs forventes i fremtiden at være præget af traditionelle produktionsrelaterede arbejdsmiljøproblemer på grund af outsourcing af industriarbejdspladser.

Flere jobs præget af stillesiddende arbejde

På grund af det forventede fortsatte fald i industriel produktion og den samtidige forventede vækst i videns- og computerarbejde vil der i fremtiden være flere jobs med stillesiddende arbejde. Det vil betyde en øget risiko for udvikling af hjertekarsygdomme o. lign.

Flere jobs præget af psykiske belastninger

Der forventes øget arbejdsintensitet, mere flydende grænser mellem arbejde og privatliv og forøgede videnskabsmæssige, sociale og følelsesmæssige krav i arbejdet. Endvidere forventes der løsere ansættelsesformer, mere skiftende og skæve arbejdstider, hastige forandringer og nye organisations- og ledelsesformer med stigende sociale krav. Disse udviklingstendenser forventes at få betydning for de psykiske belastninger i arbejdet, og det kan medføre risiko for udvikling af stress o. lign.

Ændret sammensætning af arbejdsstyrken

Den forventede ændrede sammensætning af arbejdsstyrken med flere ældre og flere med anden etnisk baggrund kan få betydning for, hvordan arbejdsmiljøet påvirker arbejdstagerne og for, hvordan forebyggelsen af arbejdsmiljøproblemer kan finde sted.

Eventuelt nye risikofaktorer som følge af den teknologiske udvikling

Udviklingen inden for informations- og kommunikationsteknologi samt bio- og nanoteknologi kan føre til udryddelse af nogle arbejdsmiljøproblemer og opståen af nye arbejdsmiljøproblemer.

Arbejdsmiljøet i de kommende fem år vil altså være præget af nogle nye udviklingstendenser, men også af en høj grad af kontinuitet. Regeringen er således opmærksom på, at det i perioden frem til 2010 er vigtigt både at sætte ind over for de arbejdsmiljøproblemer, der allerede eksisterer i dag, og over for nye udfordringer i arbejdsmiljøet.

Vigtigste arbejdsmiljøproblemer

Som det er fremgået af det foregående, kan der ud fra arbejdsmarkedsudviklingen identificeres en række udviklingstendenser i fremtidens arbejdsmiljø. Ved at sammenholde disse udviklingstendenser med analyser af arbejdsmiljøproblemerne alvor og udbredelse i dag kan der foretages en samlet vurdering af arbejdsmiljøproblemerne betydning for sikkerhed og sundhed i fremtiden. Det er gjort i rapporten "Fremtidens arbejdsmiljø" (bilag 1).

På den baggrund er det regeringens opfattelse, at der samlet set tegner sig et billede af fremtidens arbejdsmiljø frem til og med 2010, hvor de mest betydningsfulde risikofaktorer på landsplan vil være psykosociale risikofaktorer, fysisk inaktivt arbejde og arbejdsulykker, men også ensidige belastninger ved computerarbejde, hudskadende påvirkninger, høreskadende støj, personforflytninger og indeklimabelastninger vil høre med blandt de vigtigste arbejdsmiljøproblemer.

I stedet for at definere arbejdsmiljøproblemer som risikofaktorer kan man også vælge at definere arbejdsmiljøproblemer som de helbreds-konsekvenser, det dårlige arbejdsmiljø kan medføre. Regeringen finder, at de mest betydningsfulde arbejdsrelaterede helbredskonsekvenser på landsplan vil være hjerte-karsygdomme, stress, arbejdsulykker og muskel- og skeletbesvær, men også hudproblemer, høreskader og uspecifikke symptomer vil høre med blandt de vigtigste arbejdsmiljøproblemer.

Om arbejdsmiljøproblemerne defineres ud fra risikofaktorer eller ud fra helbredskonsekvenser, er et spørgsmål om, hvilken indfaldsvinkel der vælges til beskrivelse af den samme virkelighed.

Regeringen opfatter de her nævnte arbejdsmiljøproblemer som en række fagligt velbegrundede valgmuligheder ved prioriteringen af, hvilke arbejdsmiljøproblemer som skal være i fokus for den fremtidige arbejdsmiljøindsats. Den nye prioritering er foretaget blandt disse arbejdsmiljøproblemer.

Regeringen finder det samtidig vigtigt, at det ikke glemmes, at der ud over ovenstående arbejdsmiljøproblemer også vil eksistere en række andre væsentlige arbejdsmiljøproblemer de næste fem år. De vil på landsplan ikke være så centrale som ovennævnte arbejdsmiljøproblemer, men de kan godt være meget betydningsfulde inden for en bestemt branche eller på en bestemt virksomhed. Det er fx de kræftfremkaldende stoffer, passiv rygning, vibrationer og arbejdsrelateret astma.

Der eksisterer også en række arbejdsmiljøproblemer, hvor der er behov for mere viden for at kunne vurdere deres betydning i fremtidens arbejdsmiljø. Det gælder fx arbejdsrelaterede reproduktionsskader eller arbejdsmiljøpåvirkningers betydning for astmatikere. Endelig er det endnu ikke afklaret, om ny teknologi som fx nanoteknologi kan indebære nye risici.

ARBEJDSMILJØ- PRIORITERING 2010

Det fremgår af det foregående afsnit, at der kan identificeres en række forskellige arbejdsmiljøproblemer i fremtidens arbejdsmiljø. Ethvert arbejdsmiljøproblem er et problem for meget. Derfor er det ønskeligt, at der gøres noget for at nedbringe samtlige af disse arbejdsmiljøproblemer.

Alting kan imidlertid ikke gøres på en gang. Regeringen lægger derfor stor vægt på, at arbejdsmiljøindsatsen på landsplan prioriteres, så kræfterne sættes samlet ind over for nogle få, men vigtige problemer, og at arbejdsmiljøindsatsen bliver effektiv. Det er samtidig også afgørende, at der opstilles helt konkrete mål for, hvad der skal nås, så det efterfølgende kan måles, om målene er nået.

Der er mange aktører på arbejdsmiljøområdet. Hvis en prioritering af arbejdsmiljøindsatsen skal virke optimalt, skal den have bred opbakning, så der skabes en fælles indsats, hvor alle arbejdsmiljøaktører trækker i samme retning.

Arbejdsmiljørådets forslag til prioritering

Regeringen bad i maj 2005 Arbejdsmiljørådet om en indstilling til, hvilke arbejdsmiljøproblemer der skal prioriteres i den samlede arbejdsmiljøindsats frem til udgangen af 2010 samt om eventuelle målgrupper, begrundelse for indsatsen samt måltal. Arbejdsmiljørådet nedsatte derfor et udvalg til at forberede denne indstilling. På baggrund af udvalgets arbejde vedtog Arbejdsmiljørådet i oktober 2005 et oplæg til en ny national handlingsplan og prioriteringer for den samlede arbejdsmiljøindsats frem til udgangen af 2010 (bilag 2).

Efter Arbejdsmiljørådets opfattelse skal nye samlede prioriteringer ses i sammenhæng med de strategier og virkemidler, der skal føre til resultater og forbedringer af arbejdsmiljøet. Arbejdsmiljørådet har i sin indstilling anbefalet beskæftigelsesministeren at udvikle en ny national handlingsplan, der omfatter indsatsen fra såvel arbejdsmarkedets parter som

myndigheder og sektorforskning frem til 2010. Arbejdsmiljørådets indstilling giver anbefalinger om, hvad der bør være hovedpunkterne i en ny national handlingsplan.

Arbejdsmiljørådets indstilling om, hvad der bør være de samlede prioriteringer for arbejdsmiljøindsatsen, har taget udgangspunkt i de analyser af problemernes alvorlighed, omfang og forventede udvikling, der findes i rapporten "Fremtidens arbejdsmiljø".

Arbejdsmiljørådet har i arbejdet endvidere lagt særlig vægt på, at arbejdsmiljøet spiller en betydelig rolle i forbindelse med den generelle beskæftigelsespolitik. Arbejdsmiljørådet peger bl.a. på, at arbejdsmiljøet har betydning for sygefravær, erhvervsevnetab, arbejdsophør og -fastholdelse. Arbejdsmiljørådet lægger særligt vægt på at se arbejdsmiljøindsatsen i sammenhæng med indsatsen for at øge beskæftigelsen og mindske sygefraværet.

Arbejdsmiljørådet har desuden ønsket at pege på, at arbejdsmiljøindsatsen bidrager til den generelle sundhedspolitik. I prioriteringen er der også lagt vægt på, at Danmark deltager i samarbejdet inden for EU.

Der peges endvidere på uddannelsespolitikken som et særligt indsatsområde, idet en god sikkerhedskultur kan grundlægges i uddannelsessystemet.

Arbejdsmiljørådet har i enighed indstillet en ny prioritering af fire arbejdsmiljøproblemer med forslag til reduktionsmål. Indstillingen er gengivet i boksen på næste side.

En række af reduktionsmålene vedrører fald i sygefravær.

Arbejdsmiljørådets sammenfattende begrundelser for forslaget til prioritering fremgår af boksen på næste side. Arbejdsmiljørådets indstilling indeholder en nærmere beskrivelse af de fire områder, en vurdering af virkemidler samt målsætninger og målemetoder. Endvidere har rådet opstillet en række målsætninger vedrørende virksomhedernes arbejdsmiljøarbejde (bilag 2).

Arbejdsmiljørådets indstilling af prioriterede arbejdsmiljøproblemer

Arbejdsmiljøproblem	Reduktionsmål	Målt på
Arbejdsulykker	20 pct.	Mén, erhvervsevnetab, sygefravær
Psykisk arbejdsmiljø	10 pct.	Sygefravær
Støj	Høreskadende støj: 15 pct. Generende støj: 10 pct.	Høreskadende støj i belastede brancher, selvrapporteret støj
Muskel- og skeletbesvær	Reduktionsmål ikke opstillet endnu	Sygefravær

Arbejdsmiljørådets sammenfattende begrundelse for de fire arbejdsmiljøproblemer

Arbejdsulykker

Arbejdsulykker kan have alvorlige konsekvenser både for medarbejderne, for virksomheden og for samfundet. Dette kan bl.a. være i form af dødsfald, erhvervsevnetab, varigt mén, langt sygefravær såvel som risiko for udstødning af arbejdsmarkedet. På den måde har arbejdsulykker betydning både for medarbejderne, virksomhederne og for samfundet som sådan. Arbejdsulykker er desuden også et prioriteret emne i EU.

Psykisk arbejdsmiljø

Arbejdsmiljørådet ønsker at prioritere psykisk arbejdsmiljø på grund af områdets alvorlige helbreds-konsekvenser og dets beskæftigelsespolitiske konsekvenser i form af sygefravær samt på grund af områdets store udbredelse og stigende udviklings-tendens. Desuden lægges der vægt på, at området også er prioriteret af EU.

Støj

Arbejdsmiljørådet ønsker at prioritere støj i bred forstand. Med denne prioritering holdes der ikke alene fast på fokus over for et veldokumenteret arbejdsmiljøproblem i form af høreskadende støj, som kan

medføre store konsekvenser for den enkeltes helbred, livskvalitet og arbejdsevne. Ved at medtage den generende støj sættes der også fokus på en påvirkning, hvis konsekvenser endnu ikke er fuldt afklarede, men som kan være til stor gene og som mange beskæftigede er udsat for, og som vil være i stigning.

Muskel- og skeletbesvær

Arbejdsmiljørådet ønsker at prioritere muskel- og skeletbesvær. Muskel- og skeletbesvær har særlig betydning for sygefravær og helbreds-betinget førtidspension. Det er således et alvorligt og et udbredt problem. Der er mange risikofaktorer i arbejdet, der kan føre til muskel- og skeletbesvær. Udviklingen påvirkes også af forhold uden for arbejdslivet. Der er behov for en bred forebyggende indsats. Der har været gennemført en stor indsats gennem flere år, bl.a. målrettet i forhold til EGA og tunge løft. Muskel- og skeletbesvær vurderes samlet at være af betydning også i fremtiden. Arbejdsmiljørådet finder derfor, at der inden for rammerne af en ny national handlingsplan skal arbejdes på en forebyggelsesstrategi målrettet muskel- og skeletbesvær.

Regeringens prioritering

Arbejdsmiljøet er ikke kun vigtigt ud fra hensynet til den enkelte medarbejder og den enkelte virksomhed. Et godt arbejdsmiljø er forudsætningen for et velfungerende arbejdsmarked. Regeringen lægger derfor stor vægt på at prioritere arbejdsmiljøproblemer, som er væsentlige set i et beskæftigelsespolitisk perspektiv, og som bidrager til regeringens overordnede mål om flere i arbejde. Et godt arbejdsmiljø har betydning for at forebygge arbejdsskader og sygefravær, for at hindre erhvervsevnetab og

arbejdsophør og for at fastholde ældre på arbejdsmarkedet. Samtidig skal de arbejdsmiljøpolitiske prioriteringer bakke op om regeringens sundhedspolitik og være i overensstemmelse med prioriteringerne på EU-niveau.

Regeringen lægger også vægt på, at de prioriterede arbejdsmiljøproblemer hviler på et solidt fagligt grundlag, og at de tilsammen skal dække et bredt spektrum af job og brancher samt være relevante for både mænd og kvinders arbejdsmiljø.

Regeringen er meget tilfreds med, at arbejdsmarkedets parter i enighed har indstillet en ny landsdækkende prioritering med forslag til reduktionsmål og noterer sig, at der også er opstillet målsætninger vedrørende arbejdsmiljøarbejdet.

Det er regeringens opfattelse, at Arbejdsmiljørådet har peget på fire centrale arbejdsmiljøproblemer, hvor der for hvert enkelt problem er solid faglig begrundelse for, at det skal prioriteres. Samtidig understøtter prioriteringen de beskæftigelsespolitiske, sundhedspolitiske og internationale mål og sikrer såvel en job- og branchemæssig som en kønsmæssig dækning. Regeringen er derfor enig i Arbejdsmiljørådets indstilling til, hvilke arbejdsmiljøproblemer der skal prioriteres frem til 2010.

Regeringens prioriterede arbejdsmiljøproblemer frem til og med 2010

Arbejdsulykker	– 20 pct. reduktion
Psykisk arbejdsmiljø	– 10 pct. reduktion
Støj	– 15 pct. reduktion af høreskadende støj, 10 pct. af generende støj
Muskel- og skeletbesvær	– reduktionsmål fastsættes senest 1. april 2007

Arbejdsulykker er fortsat et meget vigtigt område for regeringen. Der er stadigvæk alt for mange arbejdsulykker, men heldigvis har man op gennem 90'erne samlet set set et fald i antallet af anmeldte arbejdsulykker. Regeringen finder det væsentligt at arbejde for at fastholde denne tendens.

Som regeringen mange gange tidligere har givet udtryk for, er også psykisk arbejdsmiljø et område, som må tages meget alvorligt, og som må have en meget høj prioritet i arbejdsmiljøarbejdet. Der er ingen tvivl om, at det er en af de helt store arbejdsmiljømæssige udfordringer, og udviklingen på arbejdsmarkedet ser ikke ud til at gøre denne udfordring mindre. Derfor er der også via Arbejdsmiljøforskningsfonden sat en række forskningsprojekter i gang på dette område.

Støj er også et problem, som står højt på regeringens arbejdsmiljøpolitiske dagsorden. Desuden er det et problem, som der er fokus på i EU, og regeringen netop nu er ved at implementere et nyt støjdirektiv. Også den netop afholdte europæiske arbejdsmiljøuge om støj viser, at emnet har høj prioritet. Arbejdsmiljørådet har indstillet, at prioriteringen ikke alene skal gælde høreskadende, men også generende støj, hvilket regeringen er enig i, da generende støj er til stor gene for mange beskæftigede.

Med hensyn til muskel- og skeletbesvær noterer regeringen sig, at Arbejdsmiljørådets indstilling indebærer, at den nuværende indsats i forhold til tunge løft og EGA skal opretholdes til og med 2007, eller indtil de endelige resultater af denne store indsats foreligger. Ifølge Arbejdsmiljørådets indstilling skal der, når disse resultater foreligger og senest primo 2007, foretages en ny national prioritering blandt risikofaktorer, der kan føre til muskel- og skeletbesvær og opstilles konkrete reduktionsmål.

Det er regeringens opfattelse, at forebyggelse af arbejdsrelateret muskel- og skeletbesvær er et helt centralt anliggende for arbejdsmiljøindsatsen i fremtiden. Det er et særdeles udbredt problem, der kan have vidtrækkende konsekvenser både set ud fra det enkelte menneske i form af smerter, sygefravær, erhvervs-evnetab og set ud fra et beskæftigelsespolitisk perspektiv, fordi muskel- skeletbesvær er skyld i en stor del af både sygefravær og førtidig afgang fra arbejdsmarkedet.

Regeringen har derfor en klar forventning om, at Arbejdsmiljørådet senest 1. april 2007 kommer med en ny indstilling om prioritering af risikofaktorer, som kan føre til muskel- og skeletbesvær og opstiller reduktionsmål. Regeringen vil samtidig sørge for, at datagrundlaget om resultaterne af den nuværende indsats foreligger til oktober 2006.

De opstillede reduktionsmål sender et klart signal om, at der ved en samlet indsats ønskes markante resultater. Det er nyt at bruge reduktion i sygefraværet som mål, og regeringen ønsker hermed at pointere den vægt, den tillægger sammenhængen mellem arbejdsmiljø og beskæftigelsespolitik.

Regeringen ønsker med denne prioritering at sætte fokus på nogle få, men vigtige arbejdsmiljøproblemer for på den måde at opnå markante og synlige resultater. Regeringen er opmærksom på, at analyserne af fremtidens arbejdsmiljø også har peget på andre arbejdsmiljøproblemer, som er vigtige i fremtiden. Det gælder fysisk inaktivt arbejde, hudskadende påvirkninger og indeklimapåvirkninger. Fysisk inaktivt arbejde er et udbredt arbejdsmiljøproblem, der blandt andet kan indebære risiko for hjertekarsygdomme. Det er samtidig et problem i vækst og et problem, som regeringen finder, at det er nødvendigt at være opmærksom på i de kommende år, og som kan danne grundlag for samarbejde med andre myndigheder. Hudskadende påvirkninger er et stort problem i afgrænsede brancher, og det er derfor regeringens forventning, at man i disse brancher, som i flere tilfælde allerede er i gang med indsatser, fortsat vil gøre en væsentlig indsats på området. Og endelig er der med hensyn til indeklimapåvirkninger trods alt ikke tale om egentlig sygdom, men om gener og symptomer som de pågældende brancher forventes at arbejde med.

Særlige målgrupper

Arbejdsmiljøindsatsen skal som nævnt ikke ses isoleret, men i sammenhæng med de øvrige nationale og internationale indsatser og politikker. I en beskæftigelsespolitisk sammenhæng er det centralt, at et godt arbejdsmiljø har betydning i forhold til at forebygge sygefravær, erhvervsevnetab, arbejdsophør og for at fastholde ældre på arbejdsmarkedet.

Den nye prioritering indeholder konkrete mål knyttet til både sygefravær og erhvervsevnetab. Hermed knytter den nye prioritering direkte an til vigtige beskæftigelsespolitiske målsætninger.

Regeringen mener derudover, at der også er behov for at sætte arbejdsmiljøindsatsen i sammenhæng med den store samfundsmæssige udfordring, som den ændrede aldersmæssige sammensætning af arbejdsstyrken indebærer. Der er i de kommende år brug for en særlig indsats for at sikre, at ældre arbejdstagere bliver længere på arbejdsmarkedet. Her har

arbejdsmiljøet en rolle at spille i forhold til at fastholde og tiltrække ældre arbejdstagere.

Regeringen mener derfor, at der er behov for, at ældre arbejdstagere er en særlig målgruppe i arbejdsmiljøindsatsen i de kommende fem år.

Det er ligeledes en af de store udfordringer i de kommende år at sikre, at flere med anden etnisk baggrund får en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er regeringens opfattelse, at det skal afklares, om og hvordan arbejdsmiljøet spiller en rolle i denne forbindelse.

Arbejdsmiljørådet har desuden som særlig gruppe indstillet mindre virksomheder og bygherrer, rådgivere og projekterende. Regeringen er enig i, at det er centrale målgrupper at inddrage i de enkelte aktørers strategiske overvejelser.

IMPLEMENTERING OG OPFØLGNING

Det er arbejdsmiljøindsatsen på virksomhederne, der er afgørende for, om der sker en markant forbedring af arbejdsmiljøet. Derfor er det et bærende princip i arbejdsmiljølovgivningen, at virksomhederne selv løser sikkerheds- og sundhedsspørgsmål med vejledning fra arbejdsmarkedets organisationer samt vejledning og kontrol fra Arbejdstilsynet.

Med den nye prioritering sætter regeringen aktivt ind over for en række alvorlige arbejdsmiljøproblemer på det danske arbejdsmarked. Regeringens mål med at prioritere et begrænset antal arbejdsmiljøtemaer er at opnå klare resultater i forhold til arbejdsmiljøproblemer, der har stor betydning for dagens og fremtidens arbejdsmiljø.

Prioriteringen er en landsdækkende prioritering, som skal løftes af alle arbejdsmiljøaktører sammen og hver for sig.

De prioriterede områder skal have særlig opmærksomhed, så fremskridtene på disse områder bliver markante og synlige. En forudsætning for at nå de opstillede mål er, at Arbejdstilsynet, Arbejdsmiljøinstituttet, Arbejdsskadestyrelsen, Arbejdsmiljørådet, branchearbejdsmiljørådene og Videncentret for Arbejdsmiljø samt de faglige organisationer inddrager prioriteringen overalt i deres arbejde, hvor det er relevant.

De prioriterede arbejdsmiljøproblemer er imidlertid ikke de eneste væsentlige arbejdsmiljøproblemer på arbejdsmarkedet. Der eksisterer en række andre væsentlige arbejdsmiljøproblemer, som også har betydning for sikkerhed og sundhed. Regeringen mener, at det fortsat skal være sådan, at den enkelte virksomhed arbejder med de arbejdsmiljøproblemer, der er væsentlige på den pågældende virksomhed, uanset om de pågældende arbejdsmiljøproblemer er prioriterede på landsplan eller ej. Arbejdsmiljølovgivningens krav skal overalt være i fokus uanset prioriteringen.

Regeringen forventer også, at de enkelte branchearbejdsmiljøråd vil være vigtige aktører i

implementeringen af den nye prioritering. Arbejdsmiljøproblemer, der på samfundsplan ikke er så udbredte, kan dog have en stor udbredelse i bestemte brancher. Dem skal branchen naturligvis også fortsat arbejde med, uanset at de ikke er en del af den landsdækkende prioritering.

Virkemidler

Med udpegningen af de prioriterede arbejdsmiljøproblemer er der taget et væsentligt skridt hen imod videreførelsen af en effektiv indsats for et sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Med arbejdsmiljøreformen fra 2004 er der indført en række virkemidler, der sætter fokus på arbejdsmiljøet ude på de enkelte virksomheder. Det udgør et godt udgangspunkt for de kommende års arbejdsmiljøindsats. De enkelte aktører bidrager hver især til implementeringen af prioriteringen, og de har forskellige forudsætninger for anvendelse af virkemidler.

Arbejdsmiljørådet peger i deres indstilling på en række virkemidler, som rådet finder relevante. Regeringen finder, at det er et godt initiativ, at parterne har taget hul på så vigtige drøftelser. Nogle af de mange forslag vedrører alene parternes indsats, og dem hilser regeringen velkommen. Andre af forslagene vedrører arbejdsmiljøreformen og Arbejdstilsynets indsats i øvrigt. For at sikre en helhedsorienteret tilgang vil regeringen som led i det serviceeftersyn af arbejdsmiljøreformen, som gennemføres i løbet af 2006, vurdere Arbejdsmiljørådets forslag.

Implementering i Beskæftigelsesministeriet

For Arbejdstilsynet indebærer prioriteringen, at de prioriterede arbejdsmiljøproblemer danner afsæt for bl.a. udviklingsarbejde, tilsyn, regulering, kompetenceudvikling samt vejlednings- og informationsmateriale. I forbindelse med tilsyn fokuseres på de væsentlige problemer, der er på den konkrete virksomhed, og ikke kun på de prioriterede problemer. Desuden udelukker prioriteringen ikke, at der iværksættes initiativer inden for andre områder.

Også for Arbejdsmiljøinstituttet vil prioriteringen være retningsgivende for udviklings- og forskningsaktiviteter. Der må samtidig sikres en bred tilgang, hvor der kan ske forsknings- og udviklingsaktiviteter inden for de prioriterede arbejdsmiljøproblemer, som man allereede ved er væsentlige, og i forhold til de arbejdsmiljøproblemer, hvor der er for lidt viden til, at deres betydning for sikkerhed og sundhed i fremtiden kan vurderes. Som eksempel kan nævnes fx nanoteknologiens betydning for fremtidens arbejdsmiljø.

Rapporten "Fremtidens arbejdsmiljø" har af dækket en række forskningsbehov, som regeringen mener, der skal tages højde for. Regeringen har noteret sig, at forskningsfonden vil drøfte, om der skal yderligere emner ind i strategien for Arbejdsmiljøforskningsfonden som følge af den nye arbejdsmiljøprioritering. Samtidig kan grundforskning og forskning i regi af fx Det strategiske Forskningsråd og den nye Højteknologifond være af relevans for de prioriterede arbejdsmiljøtemaer.

For Arbejdsskadestyrelsen indebærer prioriteringen, at de prioriterede områder tildeles et særligt fokus i forbindelse med statistik og analyser på arbejdsskadeområdet. Disse oplysninger tjener som baggrundsviden for Arbejdstilsynets forebyggende indsatser og parternes oplysnings-, informations- og uddannelsesaktiviteter.

Implementeringen af den nye prioritering skal samtidig tage højde for, at arbejdsmiljø indgår i en større helhed, så arbejdsmiljø også kan være et delelement i planer og aktiviteter, der igangsættes i andre ministerier med andre væsentlige samfundsmæssige mål for øje. Regeringen lægger derfor vægt på, at samarbejdet koordineres på tværs af ministerierne, hvor det er relevant.

Ansvar for arbejdsmiljøet er fordelt mellem en række statslige myndigheder afhængigt af, om det er i luften, på søen eller på landjorden. På dette område eksisterer en særlig forpligtelse vedrørende koordinering af samarbejdet.

Opfølgning

Ved hjælp af Beskæftigelsesministeriets overvågning af arbejdsmiljøet vil der løbende blive fulgt med i udviklingen inden for de fire prioriterede arbejdsmiljøproblemer, og efter periodens afslutning vil der blive målt på, om de opstillede mål nås.

Det er væsentligt, at prioriteringen ikke bliver for statisk. Prioriteringen er foretaget på grundlag af den eksisterende viden, men ny viden kan gøre det nødvendigt at iværksætte initiativer om arbejdsmiljøproblemer, der ikke er en del af den fastlagte prioritering. Regeringen lægger derfor særlig vægt på, at der løbende vil blive fulgt med i arbejdsmarkedsudviklingen samt udviklingen af nye teknologier, og at konsekvenserne for arbejdsmiljøet vurderes. Om nødvendigt vil regeringen undervejs tage stilling til, om der skal ske justering af prioriteringen. Prioriteringen skal derfor ses som en dynamisk prioritering, der kan tilpasses en foranderlig virkelighed.